

# INNOVÁCIÓ ÉS TÁRSADALMI FELELŐSSÉG

-ABSZTRAKTKÖTET-



**INNOVÁCIÓ ÉS  
TÁRSADALMI FELELSŐSSÉG  
KONFERENCIA**

*Absztraktfüzet*

A kötet megjelenését a Kooperatív Doktori Program keretében az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap támogatta.

Kiadja: Pécsi Tudományegyetem

Szerkesztette: Dudok Fanni

ISBN: 978-963-626-269-3

A konferencia szervezőbizottsága:

Szilágyi Tamás, Pécsi Tudományegyetem

Függ Zsolt Péter, Eurotender Egyesület

Nemeskéri Zsolt, Pécsi Tudományegyetem



PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM  
UNIVERSITY OF PÉCS

Pécs, 2024

# Program

# Innováció és társadalmi felelősség konferencia

Emlékkonferencia Buday-Sántha Attila professzor úr  
tiszteletére

PTE KPVK Szekszárd, 2024. május 17. péntek

**9.30 – 10.00 Regisztráció** / 42. terem előtt

**10.00 – 10.10 Köszöntő** – Prof. Dr. Szécsi Gábor, dékán / 42. terem

**10.10 – 10.50 Buday-Sántha Attila Vidékfejlesztési  
Kutatóközpont névadó ünnepsége**

Dr. habil. Buday-Sántha Andrea köszöntője

Dr. habil. Raffay Zoltán köszöntője

Pályatársak és tanítványok rövid hozzászólásai,  
megemlékezései

**10.50 – 11.00 Sajtónyilatkozatok / Kávészünet**

**11.00 – 12.00 Plenáris előadások**

Dr. habil. Zádori Iván: Vidékfejlesztés és fenntarthatóság

Prof. Dr. Szerb László: Kisvállalati versenyképesség

**12.00 – 13.00 Ünnepi fogadás** / étterem

**13.00 – 15.30 Szekcielőadások**

***Innováció és fenntarthatóság szekció (Szekcióvezető:  
Szilágyi Tamás) / 42. terem***

Szilágyi Tamás: A felelős innováció és a fejlődés korlátai, avagy az ismeretlennel szembeni alázat szükségessége

Nagy Attila: Transzhumanizmus és emberi értékek a technológiai fejlődés tükrében

Függ Zsolt Péter: A fenntartható innováció és az intergenerációs igazságosság etikája

Miklovicz Attila: A kategorikus imperatívusz és az entrópia kapcsolata az új technológiák tekintetében

Dr. habil. Szilárdi Réka: Wilbur Mercer és az empátia-doboz esete - Etikai megfontolások a digitális transzformáció korában

Dr. Dudok Fanni: A mesterséges intelligencia megjelenése és alkalmazása a pedagógusképzésben

Dr. Herczeg Tamás: Innovációs lehetőségek a színházművészetben

Jelenfi Péter: Az emlékezés és az felejtés kérdése Avishai Margalit etikai nézeteiben

Végh László: Építés és emberi lét – kezdőpontok és a jelen innovációi

Prof. Dr. Nemeskéri Zsolt: Fenntarthatóság és innováció Kínában

***Vidékfejlesztés szekció (Szekcióvezető: Dr. Huszti Zsolt) / 101. terem***

Dr. Huszti Zsolt: Helyi gazdaságfejlesztés és networking  
Baksai Tímea: Harkány "200" - Harkány fürdő történeti áttekintése vidékfejlesztési szempontból

Dr. Slezák-Bartos Zsuzsanna: Vidék — közösség — fejlesztés

Dr. habil. Koltai Zoltán: Innovációs kultúra, mint telephelyi tényező Magyarországon

Dr. Máté Andrea: Innováció és ökotudatosság lehetőségei Blended Intensive Program keretében

Angler Kinga: A termelői piacok kedveltségének vizsgálata

Dr. Varga István: A vállalati jóléti politika, mint innováció  
Gulya Mátyás: Kisvárosok helyi gazdasága a COVID után

**15.30 – 16.00 Záró plenáris ülés, a szekcióvezetők beszámolója / 42. terem**

## **Absztraktok**





ANGLER KINGA

## A termelői piacok kedveltségének vizsgálata

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *élmény, gasztronómia, helyi termék, turizmus, rövid ellátási lánc, vidékfejlesztés*

A minőségi helyitermék-előállítás, a tradicionális, természetes alapanyagokból előállított helyi, továbbá kézműves élelmiszerek, használati, valamint dísz tárgyak iránti kereslet egyre intenzívebbé vált az elmúlt években Magyarországon. A fogyasztói és gasztronómiai tendenciák egyik meghatározója a friss és megbízható egyedi termékek iránti vásárlói igény. Ezáltal megnövekedett az értéke a lokális természetű, helyben előállított termékeknek, a hagyományos elkészítési módoknak. Vásárlásuk, fogyasztásuk népszerűvé vált. Ennek oka – egyebek között – a fogyasztók növekvő egészség-, illetve környezettudatossága, továbbá az identitástudatuk és az egyediség hangsúlyozása.

A helyi termékek vásárlásának fő helyszínei a helyi termelői piacok, hiszen a multinacionális szuper- és hipermarketekben történő vásárlással szemben, – ahol nincs személyes kapcsolat a termelő és a vásárló között, ahol az áru akár több ezer kilométert is utazhat, mire a polcokra kerül – a vevő és eladó közötti bizalom, a személyesség élménye egyre népszerűbbé teszi a piacokon történő vásárlást. Az Európa-szerte divatossá váló termelői piacok példájára hazánkban is látványos fejlődésnek indultak a helyi termelői piacok, annak érdekében, hogy a termék-előállítók számára közvetlen értékesítési lehetőségét biztosítsanak, a látogatóknak pedig élményszerű vásárlásban legyen részük.

A termelői piacok létrehozását, fejlesztését, korszerűsítését az elmúlt években a kormány számos pályázattal is segítette.

Szekszárdon és vonzaskörzetében – többszöri sikertelen próbálkozást követően – jelenleg több termelői piac is várja rendszeresen a vásárlóit.

Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen ezeknek a piacoknak az elfogadottságuk, mi csalogatja a helyszínekre a látogatókat.

Primer kutatásom a piacokat felkereső fogyasztók kérdőíves felmérése mellett a piacok szervezőivel és néhány termelővel, tapasztalt látogatóval készített félig strukturált interjúkon, továbbá saját résztvevői megfigyelésen alapszik. A megkérdezettek piacról alkotott véleménye, asszociációi, elégedettsége, a piacok látogatásának motiváció szerepelnek a vizsgálat középpontjában.

A kutatás eredményei egyértelművé teszik, hogy a termelői piacokra igényük van a vásárlóknak: egyrészt a helyszíneken kínált csalogató termékpaletta, másrészt a termelőkkel való találkozás, illetve a piacok sajátos hangulata miatt. Számos területen azonban még javulniuk, változniuk szükséges piacoknak annak érdekében, hogy a fogyasztók elvárásaival maradéktalanul összhangba kerüljenek.

BAKSAI TÍMEA

## Harkány "200" - Harkány fürdőtörténeti áttekintése vidékfejlesztési szempontból

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *Harkány, vidékfejlesztés, források*

Harkány neve 1823-ban íródott be a magyarországi fürdőtörténetbe. Tavaly volt a 200 éves évfordulója Harkány fürdőtörténeti és egyben gazdaságfejlődési pályájának. Vidékfejlesztési szempontból szeretném bemutatni Harkány múltját, jelenét, és a fejlesztések által kijelölt jövőt. Az előadásomban a korabeli fejlesztések és a jelenlegi beruházásokban megfigyelhető párhuzamosságokat és egymásra épületeket is bemutatok. Kitérek arra, hogy a 200 éve elindított fejlesztések milyen népességmegtartó erővel, vállalkozási lehetőségekkel kecsegtettek az alapvetően alacsony urbanizáltságú Dél-Dunántúli területen. Az 1800-as években a kiemelkedő üzleti érzékkel és „vidékfejlesztési, és egészségturisztikai szakember vénával” megáldott Batthyány-család munkásságát szeretném bemutatni. Nagy jelentősége a családnak abban állt, hogy meglátta a természeti kincsben a gazdasági potenciált, és a fejlesztési lehetőségeknek aktív szereplője, és mozgatórugója lett. Az I. világháború során a 19. században épített beruházások, ingatlanok, kialakított parkok megrongálódtak, a harkányi fürdőélet teljesen elveszítette azt a romantikus miliőt, mely a kiegyezés (1867) előtti időszakot jellemezte. 1922-ben a fürdőkomplexum teljes felújításra szorult, melyet 1925. után egy agilis Antal Jenő nevű bérlő sikeresen végre is hajtott. 1949-ben államosítják a fürdőt. 1999-ben várossá nyilvánítják a települést, és megkezdődnek az újabb nagyívű fejlesztések immár Európai Unió és hazai forrásokból 2004-2024. között.

DUDOK FANNI

## A mesterséges intelligencia megjelenése és alkalmazása a pedagógus-képzésben

Szegedi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *pedagógusképzés, technológia, innováció, mesterséges intelligencia*

A tanulmány a mesterséges intelligencia (AI) megjelenését és integrálását vizsgálja a pedagógusképzés területén, különös tekintettel a jelenlegi egyetemi hallgatók véleményére és meglátására. A kutatás keretében egy kérdőíves felmérést végeztem, melyet az egyetemi pedagógusképzésben részt vevő hallgatók töltöttek ki. A kérdőíves kutatás célja az volt, hogy feltárja, hogyan érzékelik a hallgatók az AI jelenlétét és annak hatásait a képzésükre. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy az AI eszközök jelentős befolyással bírnak a tananyag adaptálhatóságára és a tanulási eredményekre, miközben új etikai és technológiai kihívásokat is felvetnek. A tanulmány összehasonlítja Philip K. Dick műveiben szereplő, egykor futurisztikusnak számító technológiai víziókat a jelenlegi valósággal, különös figyelmet fordítva azok gyakorlati és etikai megvalósulására. A kutatás továbbá bemutatja, hogy a mesterséges intelligencia milyen új dimenziókat nyit meg a pedagógusképzésben, és hogyan segítheti ez a technológia a jövő tanárainak jobb felkészítését az oktatás digitális korára.

FÜGG ZSOLT PÉTER

## **A fenntartható innováció és az intergenerációs igazságosság etikája**

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *intergenerációs igazságosság, fenntartható innováció, környezeti fenntarthatóság, elővigyázatossági elv, részvételi folyamatok*

A tanulmány az intergenerációs igazságosság erkölcsi kötelezettségeit és szempontjait vizsgálja a fenntartható innováció és annak hosszú távú környezeti hatásainak kontextusában. A kutatás megvizsgálja az intergenerációs igazságosság alapelveit, beleértve a megőrzést, az egyenlőséget és a felelősséget, valamint ezek relevanciáját a fenntartható innovációban. Tárgyalja a jelen generáció etikai kötelezettségeit a jövő generációk felé, mint például a természeti erőforrások megőrzése, a hosszú távú következmények figyelembevétele és a fenntartható innovációk előnyeikhez való méltányos hozzáférés biztosítása. Rámutat az intergenerációs igazságosság és más etikai szempontok, például a társadalmi igazságosság és a gazdasági fejlődés közötti egyensúly kihívásaira és dilemmáira is. Bemutatja az intergenerációs igazságosság fenntartható innovációs döntéshozatalba való beépítésének stratégiáit, beleértve a hosszú távú gondolkodást, az elővigyázatossági és alkalmazkodási megközelítéseket, valamint a részvételi folyamatokat. A tanulmány hangsúlyozza az intergenerációs igazságosság integrálásának fontosságát a fenntartható innovációs politikákba és gyakorlatokba, és ajánlásokat fogalmaz meg ennek a célnak az előmozdítására.

GULYA MÁTYÁS

## A Kisvárosok helyi gazdasága a COVID után

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

**Kulcsszavak:** *kormányzati szabályozások, helyi gazdaság, COVID*

A vizsgálat tárgya három hasonló, s mégis nagyban különböző kis középváros: Hajdúböszörmény, Siófok és Szekszárd. A fő kérdés, hogy a Covid-időszak mennyire rázta meg a helyi gazdaságokat. Érdekes ugyanis végignézni, hogy egy alföldi, egy Duna-melléki és egy Balaton-parti harmincezres település, különböző helyi gazdasági adottságokkal hogyan indult neki az előre nem láthatónak, s hogyan vészelte azt át a folyamatosan változó kormányzati szabályozásoknak fényében. Természetesen még nem múlt el annyi idő, hogy a KSH az összes adatát felhasználva kijelenthető legyen, hogy a gazdasági visszazárkózás megindult-e, de ahhoz a jelenlegi adatok is elegendőek, hogy a változást mutató tényezők egyezését vagy különbözőségét, valamint a változás mértékét megmutassa. A három város elmúlt években más-más utakkal, kilábalási lehetőségekkel próbálkozott, ennek első adatai már láthatóak és elemezhetőek a helyi TEIR-adatokból.

## HERCZEG TAMÁS

### Innovációs lehetőségek a színházművészetben

Színház- és Filmművészeti Egyetem

**Kulcsszavak:** *színházművészet, innováció, technológiai fejlődés, műfaji megújulás*

Az innováció egyre fontosabb szerepet játszik a színházművészetben, ahogy a társadalmi felelősségvállalás és a közönséggel való párbeszéd is előtérbe kerül. A színházak folyamatosan megújuló produkciókkal igyekeznek fenntartani a nézők érdeklődését és új utakat nyitni a művészi kifejezésben. Az innováció fő motivációi lehetnek a technológiai fejlődés nyomása vagy a piaci kereslet húzóereje. A művészeti innovációt meghatározzák az esztétikai és piaci változások, valamint olyan új technológiák megjelenése, amelyek képesek versenyezni az élő előadásokkal. A közönség reakciója szintén hat az alapszolgáltatásra és annak minden elemére. A színházművészet innovációvezérelt területnek tekinthető, ahol a mondanivaló lényege a változó társadalmi közegre való reflexió. Az innováció érintheti a termékeket (új produkciók létrehozása), a folyamatokat (új eljárások bevezetése), a marketinget (közönség befolyásolása, új értékesítési módok) és a szervezeti struktúrát is.

Példák a strukturális innovációra az önálló intézményi formák, a foglalkoztatási keretek változása, az esztétikai-műfaji megújulás, a technológiai fejlesztések vagy az új fesztiválok szervezése. A folyamatinnováció megnyilvánulhat új produceri megoldásokban, mint műfajidegen sztárok bevonása. A marketinginnováció pedig a közönség megszólításának új formáit, a hálózati kommunikációt és az értékesítés módszereit érinti. A



termékinnováció jó példái lehetnek egy műfaj, mint az opera, újra pozicionálására nemzetközi együttműködések keretében tett kísérletek. Ilyen volt a Szegedi Szabadtéri Játékok által a Mezzo TV-vel közösen alapított operaverseny és fesztivál, amely 39 országban közvetítette az előadásokat. Az előadás azt vizsgálja, hogy a színházművészet milyen területeken képes az innovációra reagálni, legyen szó művészi tartalmakról, szervezeti megoldásokról, közönségkapcsolatokról vagy műfaji megújulásról és mindez miként járul hozzá a színház társadalmi szerepének folyamatos átértékeléséhez és megerősítéséhez.

HUSZTI ZSOLT

## Helyi gazdaságfejlesztés és networking

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *etikus üzleti hálózat, gazdaságfejlesztés, networking*

Magyarország az elsők között alkotott lobbitörvényt, majd pár évvel később elsőként vezette azt ki joggyakorlatából. Ennek okán az érdekérvényesítés fogalma a közgondolkodásban is végképp összekeveredett a korrupcióval. Valami ilyesmi történt az üzleti hálózatépítéssel is, amelyre rég rátelepedett az MLM- és piramishálózatok szürke gazdasági köde. Ugyanakkor ma már szükség volna elvonatkoztatni a régi beidegződésektől: belátni, hogy a jó értelemben vett lobbitevékenység és a jó értelemben vett üzleti hálózatépítés (networking) transzparensten és etikusán a helyi gazdaságok fejlődését nagyban segítheti. Szegény az a helyi társadalom, mely nem közösség, s ugyanígy szegény az az önkormányzat, mely nem áll az üzleti szerveződések támogatásának oldalára. De vajon lehet-e, s ha lehet, akkor hogyan etikus üzleti hálózatot építeni? Hogyan lehet azokat fenntarthatóan működtetni? Egyáltalán hányféle szektor és hány aktor együttműködésére lehet szükség?

JELENYI PÉTER

**Az emlékezés és az felejtés kérdése Avishai  
Margalit etikai nézeteiben**

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *emlékezet etikája, felejtés, erkölcsi kötelesség*

Avishai Margalit „Az emlékezet etikája” című műve mélyreható vizsgálatot nyújt az emlékezet és a felejtés etikai dimenzióiról. Margalit elméleti kerete az emlékezetet, mint erkölcsi kötelességet és az emlékezés társadalmi következményeit helyezi középpontba, különösen azokban az esetekben, ahol történelmi igazságtalanságokról vagy a kollektív traumákról van szó. A filozófiai megközelítés kiterjed a "szoros kapcsolatok" fogalmának elemzésére, amely hangsúlyozza az emlékezet szerepét az identitás, a lojalitás és az erkölcsi felelősség alakításában. A tanulmány áttekinti a megbocsátás és a felejtés összetett kapcsolatát is, különös tekintettel arra, hogyan segíthet a felejtés a megbékélés és a gyógyulás folyamatában. Margalit érvelése szerint az emlékezet megőrzése létfontosságú az erkölcsi őrizet és a társadalmi igazságosság szempontjából, miközben a felejtés etikai következményeit is figyelembe veszi. A tanulmány Margalit munkájának alkalmazhatóságát és hatását vizsgálja a mai etikai és társadalmi kérdések kontextusában, rámutatva a filozófiai elmélet gyakorlati és teoretikai kihívásaira.

KOLTAI ZOLTÁN

## **Innovációs kultúra, mint telephelyi tényező Magyarországon**

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *települési innováció, szellemi tőkepotenciál, innovációs potenciál*

A magyar települések sikerességét vizsgáló vállalati kutatásunk 2004-2005-ben vette kezdetét, és a kérdőíves megkeresések eredményeként több, mint ezer vállalkozó, vállalatvezető adott választ kérdéseinkre. A kapott eredmények tükrében 2016-2017-ben megismételtük vizsgálatunkat, lehetőséget teremtve ezzel egy bő évtizedes időszak átfogó értékelésére. Kutatási eredményeink közül a konferencia témájához kapcsolódva, a hazai vállalkozások települési innovációval kapcsolatos véleményét tervezem megismertetni. Többek között olyan kérdésekre keresek választ, mint mennyire meghatározó telephelyi tényező napjainkban a települések innovációs kultúrája, vajon a vállalati méret növekedésével fontosabbá válik-e az innovációs potenciál jelentősége, kimutathatók-e szektorközi különbségek? Az előadás keretében külön kitérek a legsikeresebbnek vélt magyarországi települések innovációs kultúrájának, szellemi tőkepotenciáljának (kutatás-fejlesztési kapacitások, középfokú és felsőfokú oktatási intézmények, kutatóintézetek léte) értékelésére is.

MÁTÉ ANDREA

## **Innováció és ökotudatosság lehetőségei Blended Intensive Program keretében**

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *helyi értékek, borkultúra, ökotudatos szemléletmód, Blended Intensive Program*

A Blended Intensive Program (BIP) egy innovatív tanulási és oktatási program az Erasmus+ programon belül, amely ötvözi az online tanulás és a rövid, külföldi, szakmai tanulmányút mobilitás előnyeit. A Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar (PTE KPVK) Vidékfejlesztési Intézetének az innovatív kezdeményezése a Helyi értékek, élet- és borkultúra /Local products, life and wine culture/ című (BIP) projekt. A projekt célja, hogy a helyi értékek megismerésén keresztül ösztönözzük a hallgatók mobilitását, összekapcsoljuk a tapasztalati tanulást és az ökotudatos szemléletmód alakítását. A BIP program révén a résztvevők mélyebb ismereteket szereznek a helyi értékek és a borkultúra témakörében, miközben komplex kompetenciafejlesztésre nyílik lehetőség. Az élményalapú tevékenységek nemcsak a tanulási, hanem digitális, kommunikációs, szociális, kreativitás, környezeti kompetenciák fejlesztésében is fontos szerepet töltenek be.

A BIP projektben három egyetem hallgatói vettek részt pedagógus, közgazdász, turizmus, hitel, agrár képzési területről, amely jól mutatja, hogy a helyi értékek témája különböző érdeklődésű hallgatókat tudott megszólítani. A Pécsi Tudományegyetem partnerei a projektben a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, (BBTE), Földrajz Kar, Gyergyószentmiklósi Tagozata és a Selye János Egyetem

(SJE) volt. Az online ismeretátadás témakörei a három együttműködő egyetem természeti és kulturális értékeire fókuszált, így a Szekszárdi borvidék, a Dunamente és Erdély helyi értékeibe kaptak betekintést a résztvevők. Az öt online előadást egy ötnapos szakmai tanulmányút követett, amely Szekszárd város és a Szekszárdi borvidék természeti, bor-, gasztro- és kulturális helyi értékeit tárta a látogatók elé. A helyi termékek elméletét élményalapú tanulással és ökotudatos szemléletformáló tevékenységekkel egészítettük ki. A BIP projekt hatékonyságát a résztvevők online kérdőíves megkérdezésével vizsgáltuk. A projekt eredményességét a hallgatók és a kísérő oktatók pozitív visszajelzései igazolják.

MIKLOVICZ ATTILA

## A kategorikus imperatívusz és az entrópia kapcsolata az új technológiák tekintetében

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *Kant, technológia, Schrödinger*

Immanuel Kant a morál mind a mai napig az egyik legmeghatározóbb elméletének megalkotója. Az általa megfogalmazott erkölcsi törvény, a kategorikus imperatívusz: „Cselekedj úgy, hogy akaratod maximája mindenkor egzszersmind általános törvényadás elveként érvényesülhessen”, mint a morális cselekvés általános alapelve sok vitát váltott ki, hiszen – bár a tétel univerzális nézőpontból könnyen védhető – az ördög itt is a részletekben rejlik, azaz a maximám megítélésekor milyen irányba kellene, hogy gondolkodjak. Meglátásom szerint A tiszta gyakorlati ész alapjainak dedukciójáról című fejezetben kínál ehhez egy pragmatikus alkalmazási iránymutatást, amely a természet rendjének előállításához és fennmaradásához illeszkedik. Ezt az elképzelést igyekszem összeilleszteni a Rawls féle Kategorikus Imperatívusz Procedúrájával, illetve az Erwin Schrödinger által az entrópiához kapcsolódó meghatározásával az Életre.

Úgy vélem azonban, ha mégoly implicit módon is, Kant igyekezett a maximáink által vezérelt cselekvéseink következményei tekintetében is iránymutatással szolgálni a morális törvény alkalmazása kapcsán, amennyiben a természet fennmaradása és a természeti rend megőrzése kijelentéseit erre kiterjesztően értelmezzük, és összevetjük Schrödinger tételével.

Amennyiben ez az összevetés pragmatikus szempontból helytálló és védhető, kijelölhet egyfajta irányt az új

technológiák megtervezése és alkalmazása során oly módon, hogy a moralitás széleskörben elfogadott alapelveivel összhangba kerülhessenek, megfelelően a fenntarthatósági alapelveknek is.

Előadásomban elsősorban a Gyakorlati ész kritikájának szöveghelyeinek értelmezésével igyekszem érvelni ezen állításom mellett.



NAGY ATTILA

## **Transzhumanizmus és emberi értékek a technológiai fejlődés tükrében**

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *transzhumanizmus, technomoralitás*

Valamikor a harmadik évezred második évtizedében egy új korba léptünk. A transzhumanisták (szárnyalók, extrópisták, technológiai pozitivisták) úgy hiszik, hogy a tudomány és a technológia folyamatos fejlődése által az emberiség elérheti azt a poszthumán korszakot, mely korban az ember és a gép egybeolvadása, egyfajta biológiai szuperszámítógépként segítheti a teljes emberi faj boldogulását és kiteljesedését az Univerzumban. Ennek az elképzelésnek a hátránya, hogy tekintetünket a távoli horizontra kell szegeznünk, és a végső cél által motiválva kell erőforrásainkat mozgósítani a poszthumán szuperképességek elérése érdekében. A 21. század embere, azonban a mindennapok során egy olyan átmeneti transzhumán korban ragadt, melyhez egyelőre senki sem adott használati utasítást. Azt állítom, hogy ez az átmeneti transzhumán korszak a jelenkorunk, hogy a digitális technológia egy új embert hozott létre, mely egyre inkább elveszíti a régivel való kapcsolatát, ám a jövő dzsungelét fürkészközve azt a veszélyt is magában hordozza, hogy újra a technológiai kezdetekhez téríti vissza az emberiséget, miközben az élőhelynek nevezett környezetében visszavonhatatlan változásokat eszközölt, létrehozta egy fenyegetően lehetséges low-tech elkövetkező társadalom kataklizmáinak az alapjait. Ezek a távolba tekintő emberi képek már csak azért is tévesek, vagy hiányosak, mivel egy hiányos technológiai tudással rendelkező emberiség álmodta a platóni barlangok falára.

Milyen kilábalás lehetséges ebből az egzisztenciális viharból? Hogyan köthetnénk magunkat az árbóchoz, és hallgathatnánk a szirének énekét, anélkül, hogy gonosz bűbájuk hatással lenne ránk? Hogyan lehet az ember, - mint egyén és mint a társadalom egésze, - boldog? Előadásomban ezekre a kérdésekre szeretnék reflektálni, főként az emberi identitás egy új szeletét bemutatva. Hiszen, Szküllák és Kharüdiszek közt hajózunk, talán Thészeusz hajójával, de egyre ingatagabbá vált, hogy létezik-e még Ithaka, hová révbe érhetünk.

NEMESKÉRI ZSOLT

## Fenntarthatóság és innováció Kínában

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *zöld átállás, mezőgazdasági szuperhatalom, élelmezésbiztonság*

Előadásomban a Kínai Népköztársaság mezőgazdasági és vidéki fejlesztési stratégiáját mutatom be az elmúlt négy évtizedben. Kína ezen időszak alatt példátlan gazdasági növekedést ért el és az élelmiszerek iránti kereslet jelentős növekedését tapasztalta. A vizsgálat fókuszában a vidéki revitalizáció tervezett irányainak bemutatása áll. Kutatási célkitűzésem a kínai vidéki területek fejlesztési prioritásainak ismertetése. A kutatás módszertana az eredeti tervezési dokumentumok elemzése, illetve a releváns nemzetközi szakirodalom áttekintése. Az előadásban összehasonlítom az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság fejlesztési irányait és megállapítom, hogy Kínában az európainál jóval jelentősebb ellentmondás feszül a zöld átállás és az ellátásbiztonság között. Az a tervezési cél, hogy Kínát "mezőgazdasági szuperhatalommá" tegyék, jelzi az élelmezésbiztonság növekvő prioritását egy új globális környezetben, amely szükségszerűen vezet az innovációk robbanásszerű elterjedéséhez ebben a szektorban. Előadásomat Buday-Sántha Attila professzor úr emlékének szeretném ajánlani. A Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola vezetőjeként ő volt az, aki lehetővé tette számomra a kínai regionális politika tanulmányozását a doktori tanulmányaim során.

SLEZÁK-BARTOS ZSUZSANNA

## Vidék - közösség - fejlesztés

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *településetika, versenyképesség, közösség*

A globalizálódó világunkban a települések, a városok vagy a régiók versenyképességének vizsgálata kapcsán a gazdasági növekedés, a társadalmi fejlődés illetve az emberek életszínvonalának javítása jelennek meg központi tényezőkként. Azonban a sikeres működés elérése és fenntartása nem csupán gazdasági tényezőktől függ, hanem szorosan összefügg a település etikai értékrendjével és szociokulturális tényezőivel. A sikeresség tehát függ a helyi közösség etikai elkötelezettségétől, ezentúl kapcsolódik a település vagy a térség gazdasági és infrastrukturális környezetéhez is. Az üzleti szektor, a vállalkozások és a befektetők számára is fontos szempont, hogy a település milyen kedvező feltételeket tud biztosítani a befektetésekhez. A korrupció, az etikai problémák jelenléte, valamint azok mértéke jelentősen befolyásolhatja a vállalkozások és a befektetők döntéseit, visszatartó erő lehet a versenyképesség növekedése szempontjából. A helyi közösségek által támogatott, alulról építkező településetika segíti a lakosok részvételét a közügyekben és a döntéshozatalban. Ennek eredményeként a települések magasabb szinten tudnak reagálni a kihívásokra, alkalmazkodni a változó gazdasági környezethez. Az ilyen alapokra épülő és építkező települések hosszú távon fenntarthatóbbak, élhetőbb környezetet biztosítanak a lakosok, a befektetők és a vállalkozások számára. A városvezetés feladata jobbító szándékként, célzottan többek között a tisztességes megélhetést nyújtó vállalkozások számának növelésére, az ápolat és esztétikus természeti és épített

környezet kialakítására, a mindenki számára könnyen elérhető minőségi közszolgáltatások biztosítására, a színvonalas, vonzó rendezvények, valamint a közösségi funkcióval rendelkező terek létrehozására irányulnak. Az emberi tevékenységek és cselekedetek versengő jellegének, valamint a verseny- és verseny nélküli kooperáció mögöttes etikai, pszichológiai és társadalmi dimenzióinak vizsgálatával egy olyan multidiszciplináris terület rajzolódik ki, mely mentén az emberi cselekvés, az etika, a pszichológia és a társadalom összefüggéseit elemezhetjük a verseny és a kooperáció kontextusában.

## SZILÁGYI TAMÁS

### **A felelős innováció és a fejlődés korlátai, avagy az ismeretlennel szembeni alázat szükségessége**

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *innováció, fejlődés, technológiai átalakulás*

A technológiai fejlődés ütemének gyorsulásával egyre sürgetőbbé válik, hogy az innovációs tevékenységeket ne csupán a gazdasági haszon, hanem tágabb etikai, társadalmi és környezeti szempontok figyelembevételével folytassuk. Az előadás a felelős innováció koncepcióját járja körül, amely kezdeményező hozzáállást kíván meg a technológiai átalakulás kockázatainak kezelésére, miközben az előnyök igazságos elosztását is igyekszik biztosítani. A felelős innováció jelentőségét a nem szándékolt, gyakran negatív következmények és az ellenőrizetlen fejlődésből adódó potenciális károk kezelésének szükségessége adja.

Az előadás Eugene Thacker filozófus gondolataira támaszkodva az emberi tudás és irányítás korlátaira reflektál. Thacker bevezeti a "világ-nélkülünk" fogalmát, amely arra utal, hogy a világ meghaladja az emberi elme felfogóképességét, a valóságnak vannak számunkra hozzáférhetetlen aspektusai. A "kozmosz pesszimizmus" elméletében pedig kifejti, hogy a pesszimizmus valójában az emberi lény határaitól szól, ahogy szembesül a Bolygóval, amely érzéketlen létezésünkre, ahol a gondolat és a világ között áthidalhatatlan szakadék tátong. Thacker szerint alázatra van szükségünk, késznek kell lennünk feltételezéseink megkérdőjelezésére, alternatív nézőpontok megfontolására. Az ismeretlennel szembeni alázat fontosságát más gondolkodók is hangsúlyozzák. Sheila Jasanoff az "alázat technológiáit" sürgeti, intézményi

reformokat, amelyek felismerik tudásunk korlátait és a fejlesztések lehetséges negatív következményeit. Nassim Nicholas Taleb pedig a bizonytalanság elfogadására buzdít "fekete hattyú" elméletével, amely szerint a valószínűtlenek hitt, rendkívüli hatású események gyakrabban fordulnak elő, mint gondolnánk, ezért rugalmas és robusztus rendszereket kell építenünk.

Thacker, Jasanoff, Taleb és mások gondolatainak alkalmazása a felelős innováció területén azt jelenti, hogy már a tervezési szakaszban igyekszünk beépíteni a bizonytalanság tudatosságát, a potenciális negatív következmények széles körű mérlegelését és az érintettek bevonását a folyamatba. Fontos felismerni, hogy a felelős innováció önmagában nem ad végleges válaszokat a technológiai fejlődés dilemmáira, de hozzájárulhat egy fenntarthatóbb, igazságosabb és ellenállóbb társadalom építéséhez. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy kellő alázattal közelítsünk az emberi tudás és irányítás korlátaival, a nem szándékolt következmények kiszámíthatatlanságához. Az elővigyázatosság és a folyamatos tanulás, alkalmazkodás rutinná tétele segíthet abban, hogy a jövő technológiáit felelősségteljesen, a közjót szem előtt tartva fejlesszük és alkalmazzuk.

SZILÁRDI RÉKA

## Wilbur Mercer és az empátia-doboz esete - Etikai megfontolások a digitális transzformáció korában

Szegedi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *innováció, társadalmi felelősség, transzcendencia*

Az amerikai science fiction szerző, Philip K Dick vizionárius ötletei az 1950-es években még a műfaj keretein belül is bizarr újdonságnak számítottak, ám az azóta eltelt 70 évben a technológiai fejlesztések, innovációs újítások sorra igazolják a regényeiben megjelenő ötletgazdagságot. Az entrópia-negentrópia tengelyén szerveződő életműben felbukkanó eszköztárak (pl. mechanikus hangulatjavítás, AI-alapú terápiás megközelítések, digitális vagy épp pszichofarmakológiai transzcendencia-szolgáltatás, önvezető járművek, stb.) mára már-már megvalósulni látszó, vagy legalábbis erőteljes fejlesztésekkel és céghálózatokkal körbevett valós elképzelésekké duzzadtak, és csakúgy, mint Dick fikciós regényeiben, a valóságban is etikai megfontolások garmadáját találjuk a felvetett fejlesztések körül. Különösen az AI és a human interface lehetőségei keltenek hullámokat a társadalmi felelősség témakörében. Az előadás és tanulmány ezeket az etikai dilemmákat járja körül.



VARGA ISTVÁN

## A vállalati jóléti politika, mint innováció

Pécsi Tudományegyetem

**Kulcsszavak:** *vállalati jóléti politika, szociálpolitika, CSR, HR, munkaerő megtartás*

Hazánkban a vállalati jóléti politikát a HR (Human Resources), illetve a PR (Public Relations) területéhez szokás sorolni. Legelterjedtebb formája a CSR (Corporate Social Responsibility), amelynek magyar jelentése a Vállalati Társadalmi Felelősségvállalás.

Tőlünk nyugatabbra viszont legalább ennyire tartozik a szélesen értelmezett szociálpolitika területéhez a vállalati jóléti politika. Richard Tittmus osztályozása alapján a jólét három nagy kategóriája: a szociális jóléti, az adóügyi jóléti és a foglalkoztatási jóléti rendszer. Az első jelenti a szociális ellátórendszert, a második az adókedvezmények széles körét. A harmadik határai azonban elmosódnak hazánkban, holott a munkaerőhiány miatt a munkáltatóknak is érdekükben állna egy kiterjedt vállalati jóléti rendszer kiépítése és működtetése, ami a munkaerő megtartás egyik kiváló eszköze lehetne.

A vállalati jóléti újraelosztásba minden olyan béren kívüli juttatás beleértendő, ami közvetlenül az alkalmazottak egészségét, biztonságát vagy jólétét szolgálja. Ebbe a széles körbe a vállalati étkezéstől, munkaruhától, telefonhasználatától a káféteríán és a magán biztosításon, újabban magán egészségbiztosításon át a magáncélra is használható gépkocsiig, a személyes szolgáltatásokig (jogi segítségnyújtás, coach, pszichológus) sok minden beletartozhat és a szükségletekhez igazítva innovatív módon rugalmasan alkalmazható.

VÉGH LÁSZLÓ

## Építés és emberi lét – kezdőpontok és a jelen innovációi

Pécsi Tudományegyetem

*Kulcsszavak: exoskeleton, Vitruvius*

Hogyan befolyásolhatja tér- és idő képzeiteinket az ilyen típusú a szerkezeteknek az elterjedése? Pld.: Külső és belső terek kihasználtságának változása; építési tevékenység 0-24 órában stb. Építési tevékenységünk – homo sapiensként – az egyik legjellegzetesen emberi alkotói cselevés. Már a bibliai Babel-tornya építésének elbeszélése rávilágít az emberi beszéd, a megértés és az építési folyamat összefüggéseire. Az építési tevékenység alapját képező szabad kézhasználat lehetőségével élve, valószínűsíthetően az emberi beszéd kialakulását erőteljesen ösztönözte a közös, csoportos építési aktivitás. Az elmúlt évtizedek régészeti eredményei azt mutatják (Göbekli Tepe; Karahan Tepe), hogy már a vadászó-gyűjtögető embercsoportok - a letelepedett életforma, a földművelés és az állatok háziásítása előtt - kiterjedt kultikus építészetet alkottak. Feltételezhető, hogy ez az építési tevékenységben testet öltő emberi igény hozta magával azt a változást, ami alapján egyáltalán emberi kultúráról beszélhetünk.

Előadásom első fele röviden felvázolja a kőkorszaki építési innovációk feltételezett hatását az emberi kultúra fejlődésére.

Így kezdődött. Mi a helyzet ma? Milyen innovációkra lenne égetően szükség ahhoz, hogy az építés újra az alapvető, kultúrateremtő emberi tevékenységek sorába emelkedhessen újra? Erről szól az előadásom második fel. Főbb témái röviden: - a fogyatkozó építési homok – mi lesz veled

vasbeton?, - globális építési munkaerő: piramisépítői viszonyok, - a fenntartható fejlődés és az építmények energetikájának kérdése, - az építési innovációk jogvédelme: szabadalmak. Mikor és hogyan lehet kiváltani az emberi izomerőt? A kivonat bevezetőjében kiemelt példám tárgya ez utóbbihoz kapcsolódik: Előadásomban röviden vizsgálni kívánom az EXOSKELETON által, gépelemekkel kiterjesztett fizikai képességeink lehetséges visszahatását gondolkodásunkra és emberi kultúránk fejlődési irányaira

